

Mr Ljiljana Fijat*

PRANJE NOVCA

Pranje novca je proces kretanja ilegalno stečenih sredstava kroz ciklus transformacije sa ciljem da se na kraju dobiju prividno legalna stečena sredstva. Pranje novca, kao kriminalna pojava, sve je prisutnije i njegov porast je u uzročnoj povezanosti sa razvojem organizovanog kriminaliteta koji nastoji da na taj način legalizuje kriminalom zarađeni novac.

Bez sumnje, pranje novca uključuje ogromne sume u odnosu na ukupnu ekonomsku aktivnost. Procene o veličini sive ekonomije i pranju novca u svetu veoma variraju. Uz to, samo deo kriminalnih radnji je otkriven, te je prava slika daleko ispod bilo koje procene u literaturi. FATF procenjuje da pranje novca obuhvata 2 procenta svetskog GDP (ukupnog domaćeg proizvoda).

---

* Vojvođanska banka ad Novi Sad

Globalizacija danas obično podrazumeva stalno rastući proces integracije nacionalnih ekonomija u jednu globalnu - svetsku ekonomiju. Ovaj proces obuhvata proizvodnju, trgovinu, investicije i finansijske tokove, koji je omogućen razvojem visokih - informatičkih tehnologija. Drugu polovinu XX veka karakteriše tendencija denacionalizacije novca, tj. težnja da se novac istrgne suverenitetu pojedinih država i da jedan novčani oblik postane planetarno sredstvo obračuna i plaćanja. Ova tendencija uzrokovana je ubrzanom globalizacijom finansijskih tržišta na osnovu primene sve savremenije informacione tehnologije. Međutim, svaki ekonomski razvoj prate i određene negativne pojave, kao što je organizovani kriminalitet koji nastoji da putem pranja novca legalizuje kriminalom zarađenu dobit i da se infiltrira u finansijske i privredne tokove, s ciljem kontrolisanja određenih ekonomskih i političkih procesa.

Kriminalitet, kao društveno negativna, masovna i dinamična pojava, ne poznaje granice između država, pa i između kontinenata. Osnovni izvori ilegalno stečene dobiti koja potiče od kriminalnih radnji su trgovine drogama i finansijski kriminal. U celini uzev, promet drogama smatra se najvećim pojedinačnim generatorom prljavog novca, ali je i obim pranja novca, povezan sa finansijskim kriminalom uopšte, u naglom porastu. Pod finansijskim kriminalom podrazumevaju se: nedozvoljena proizvodnja, nedozvoljena trgovina, poreska utaja, zloupotreba službenog položaja, špijunaža, prevare kreditnim karticama, lažni dokumentarni akreditivi i garancije, tj. prevare u bankarstvu koje ugrožavaju finansijske sisteme, prevare u pogledu investicija, prevare u pogledu avansne provizije, pronevere i tome slično. Finansijski kriminal obuhvata sve sofisticiranije tehnike za pranje novca, poput sve masovnijeg korišćenja pravnih lica u cilju prikrivanja pravog vlasništva, krađu identiteta (podataka o bankarskom računu, pasoša, vozačke dozvole), korišćenje tuđih ličnih podataka ili ličnih dokumenata u cilju

bespravnog sticanja dobara ili usluga. Takođe, pranje novca je prisutnije u onim državama u kojima postoji deficitarnost određenih roba na tržištu ili gde su poreska opterećenja suviše visoka.

Pranje novca se često vrši kao deo organizovanog kriminaliteta (italijanska mafija, japanska jakuza, kolumbijski karteli, ruska i istočno-evropska kriminalna preduzeća, američke etničke bande i druge grupe i oblici udruživanja. Oni često imaju uporište u policiji, pravosuđu i među političarima). U celini uzev, promet drogama smatra se najvećim pojedinačnim generatorom prljavog novca. U Sjedinjenim Američkim Državama se, prema proceni ulične prodaje, od prodaje kokaina ostvari godišnji prihod od 29 milijardi USD, od prodaje heroina 10 milijardi USD i od prodaje kanabisa 67 milijardi USD prihoda godišnje. Prema podacima FATF¹ (Finansijsko-akcione radne grupe za suzbijanje pranja novca, osnovanog na predlog grupe G-7², tj. ekonomski najrazvijenijih zemalja sveta), godišnji prihod od prodaje kokaina, heroina i kanabisa u SAD i Evropi iznosi oko 122 milijarde USD godišnje, od kog iznosa 50-

¹ The Financial Action Task Force on Money Laundering, videti <http://fatf-gafi.org/>

² Grupu G-7 čine sledeće zemlje: Kanada, Francuska, Nemačka, Italija, Japan, Velika Britanija i SAD

70%. tj. oko 85 milijardi USD predstavlja deo prljavog novca koji teče finansijskim kanalima radi pranja, tj. uključivanja u zakonite poslovne aktivnosti. Uz trgovinu drogama organizovani kriminal generiše sredstva iz zelenaških poslova, ilegalnog kockanja, iznuđivanja, prostitucije, ilegalne trgovine oružjem i “belim robljem”, a često se događa da ima udeo i u legalnim poslovnim firmama, koje se koriste radi prikrivanja ilegalno stečenih sredstava, kao i radi njihovog ulaganja.

Pranje novca je prateća pojava stanja u nacionalnoj privredi. Uzrok ovog stanja je poremećaj ponude i tražnje roba i usluga i sredstava plaćanja, uslova privređivanja, nezaposlenost, što dovodi do švercovanja robe i ilegalne trgovine sredstvima plaćanja. Siva ekonomija u nacionalnim privredama predstavlja značajan segment koji utiče na obim

pranja novca. Procenjuje se da siva ekonomija učestvuje sa stopom u rasponu od 1 do 40% u nacionalnom društvenom proizvodu. Naša zemlja po stopi sive ekonomije spada u sam svetski vrh.

Bez sumnje, pranje novca uključuje ogromne sume u odnosu na ukupnu ekonomsku aktivnost. Procene o veličini sive ekonomije i pranju novca u svetu veoma variraju. Uz to, samo deo kriminalnih radnji je otkriven, te je prava slika daleko ispod bilo koje procene u literaturi. FATF procenjuje da pranje novca obuhvata 2 procenta svetskog GDP (ukupnog domaćeg proizvoda). Postoje i druge procene: (Quirk³, 1996.) procenjuje da je u Australiji 4-12%, u Nemačkoj 2-11%, Italiji 10-33%, u Japanu 4-15%, SAD-u 4-33% opranog novca. Walter⁴ (1990.) procenjuje da je opranog novca u svetu između 7 i 10% od GDP razvijenih zemalja. Oštrij primer je dat u Italiji, procena je da je opranog novca 10 do 50% od GDP. Kumar⁵ (1996.) procenjuje da je u svetu oko 6 triliona USD prljavog novca.

Tanzi⁶ (1996.) smatra da od 300-500 milijardi USD prljavog novca stiže na svetsko tržište svake godine. Schneider i Enste⁷ (2000.) smatraju da siva ekonomija u OECD zemljama ima raspon od 5 do 28% od GDP, a 8-63% od GDP u tranzitnim ekonomijama. IMF⁸ procenjuje da je ukupno svetsko pranje novca između 2 i 5% od GDP, što bi nominalno izraženo bilo više od 600 milijardi USD godišnje.

Takođe, terorizam i njegovo finansiranje predstavljaju ozbiljnu pretnju nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj saradnji i ekonomskom razvoju.

Nijedna zemlja nije sigurna od uticaja pranja novca ili terorizma i nijedna nacija koja sama deluje ne može se efikasno boriti protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Banke i druge finansijske organizacije mogu biti korišćene kao posrednici za transfer i deponovanje sredstava čiji je izvor

³ Quirk, P.J.: (1996) Macroeconomic Implications of Money Laundering, IMF Working Paper, 96/66, pp. 1-33

⁴ Walter, I.: (1990) The Secret Money Market, Harper & Row Publishers, New York, p. 376

⁵ Kumar, B.V.: (1996) Unaccountable funds and underground banking-an Indian perspective, In: Rider, B., Michael, A. (Eds.), Money Laundering Control, Rand Hall, Sweet and Maxwell, Ireland

⁶ Tanzi, V.: (1996.) Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper 96-55, 1-14

⁷ Schneider, F., Enste, D., (2000) Shadow economies: size, causes and consequences, Econ. Lit. 38 (1), 77-114

⁸ videti: www.imf.org

u kriminalnim aktivnostima. Kriminalci i njihovi saradnici koriste finansijski sistem radi vršenja plaćanja ili prenosa sredstava sa jednog računa na drugi kako bi sakrili izvor i vlasnika korisnika tog novca. Prema jednoj studiji⁹ sledeći kriterijumi čine finansijske centre atraktivne sa gledišta onih koji se bave pranjem novca: visoki GDP (bruto domaći proizvod po glavi stanovnika), zakon o bankarskoj tajni, stav vlade prema pranju novca, članstvo u SWIFT globalnoj mreži, odsudstvo konfliktnih situacija (gerilskih ratova) i odsudstvo korupcije¹⁰. Prema drugim kriterijumima¹¹ slabosti off-shore centara čine ih pogodnim za legalizaciju ili skrivanje nelegalno stečenih sredstava.

Banke koje omogućuju aktivnosti pranja novca suočavaju se sa rizicima, kao što su kreditni rizik, rizik od prevare i rizik ugrožavanja reputacije, koji mogu prouzrokovati ozbiljne pravne i finansijske poteškoće, ali i veoma ozbiljne posledice za samo poslovanje banaka. Poštovanje zakona, pravila i standarda pomaže da se održi reputacija banke i tako ispune očekivanja klijenata, tržišta i društva u celini.

Pranje novca je proces kretanja ilegalno stečenih sredstava kroz ciklus transformacije sa ciljem da se na kraju dobiju prividno legalna stečena sredstva. Pranje novca, kao kriminalna pojava, sve je prisutnije i njegov porast je u uzročnoj povezanosti sa razvojem organizovanog kriminaliteta koji nastoji da na taj način legalizuje kriminalom zarađeni novac. "U Republici Srbiji je 2006. godine od privrednog kriminala zarađeno 230 miliona evra, ali je tek 2007. godine doneta prva presuda za pranje novca uz kaznu zatvora od dve godine. Izveštaj o pranju novca OEBS-a pokazuje da je teško utvrditi tačan obim pranja para u Srbiji jer je reč o višegodišnjim aktivnostima. Šteta od svih prijavljenih krivičnih dela u Srbiji od 2000. do 2005. godine iznosi oko 1,3 milijardi evra."¹²

Termin pranje novca nastao je u Sjedinjenim

Američkim Državama, dvadesetih godina XX veka, kada su, u periodu prohibicije, kriminalci novac zarađen od ilegalne proizvodnje i krijumčarenja alkoholnih pića prikazivali kao zaradu koju su ostvarili u lancu svojih perionica za pranje rublja i pranje automobila. Prema nekim izvorima, osuda Al Capone-a za utaju poreza tridesetih godina prošlog veka uticala je na ekspanziju pranja novca, kada je Mayer Lanski, poučen događajima sa Al Capoenom, uložio novac u švajcarske banke, koji je zatim vraćao u Sjedinjene Američke Države kao pozajmice različitim firmama koje su posedovale kriminalne organizacije.¹³ Ovaj termin, povodom navedene pojave, prvi su počeli da koriste novinari¹⁴, a docnije ga je preuzela i nauka. Termin pranje novca je u poslednjih petnaestak godina ušao u vokabular diplomatije i zakonodavstva.

⁹ Walker, J.: (1998): Modelling Global Money Laundering Flows, <http://www.ozemail.com>

¹⁰ Ne postoji jednoglasnost po pitanju ovih kriterijuma, s obzirom da studija pominje najbolje organizovane finansijske centre kao atraktivne za one koji peru novac - videti: Klasens, R.: (2006) Sprečavanje pranja novca, UBS, Beograd, s. 28

¹¹ Ibid, s. 148

¹² OSCE: (2005) Policing the economic transition in Serbia, Belgrade

¹³ Richards, J.R.: (1999) Transnational Criminal Organizations, Cybercrime and Money Laundering, p 44

¹⁴ Ibid, p. 45

Međutim, potreba za pranjem novca je dosta stara: "Sa stanovišta kriminalca, bespredmetno je ostvarivati profit kriminalnom aktivnošću ako se taj profit ne može iskoristiti... Iskorišćavanje prihoda nije tako jednostavno kao što se misli. Deo prihoda ostvarenog kriminalom će se zadržati kao kapital za finansiranje budućih kriminalnih poduhvata, ali pametan kriminalac će nastojati da ostatak iskoristi za nešto drugo... Ako želi da to uradi na način koji neće uključivati preveliku opasnost da bude otkriven, novac koji je stečen kriminalnom aktivnošću mora da se opere, da stekne status besprekornog porekla".¹⁵

Takođe, iskustvo je pokazalo da profesionalci u poslovima pranja novca favorizuju institucije i usluge u finansijskom sektoru, ali i da su ne-bankarske finansijske institucije i ne-finansijski poslovni subjekti konstantno atraktivni za uvođenje dobiti iz ilegalnih poslova u legalne tokove. Najvažniji mehanizam raspolaganja dobiti stečene iz kriminalnih aktivnosti predstavljaju banke, ali se poslovi pranja novca vrše i u ne-bankarskom sektoru, a posebnu oblast predstavljaju sektor osiguranja i sektor hartija od vrednosti. "Jedna suštinska istina je sadržana u tvrdnji da su postojeći metodi ograničeni samo maštovitosti kriminalnih organizacija".¹⁶

Pranje novca može da se definiše na više načina. Većina zemalja su usvojile u svojim zakonodavstvima definicije preuzete iz Konvencije Ujedinjenih nacija protiv nedozvoljene trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama koja je usvojena

u Beču 1988. godine (Bečke konvencije) i Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala usvojene u Palermu 2000. godine (Palermo Konvencije).

Bečka konvencija, koju je prihvatilo više od sto država među kojima i naša država¹⁷, predviđa obavezu država potpisnica da u svom zakonodavstvu inkrimišu brojne aktivnosti vezane za trgovinu opojnim drogama, kao i da pranje novca ovako stečenog predvide kao krivično delo. Pojam krivičnog dela pranja novca dat je u čl. 3. Konvencije. Ovo krivično delo postoji kada se umišljajem (namerno) preduzimaju sledeće aktivnosti:

- konverzija ili transfer sredstava sa znanjem da su takva sredstva nastala kao rezultat izvršenog krivičnog dela sa ciljem prikrivanja nezakonitog porekla sredstava,
- pomaganje bilo kom licu koje je umešano u izvršenje takvog krivičnog dela da bi se izbegle pravne posledice ovih aktivnosti,
- sakrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspoloživosti i kretanja izvedenih prava vlasništva ili imovine sa znanjem da je ta imovina rezultat izvršenog krivičnog dela,
- sticanje, posedovanje ili upotreba sa znanjem u vreme njenog prijema robe ili predmeta odnosno vrednosti koja je rezultat neovlašćene trgovine opojnim drogama,
- udruživanje radi izvršenja, pokušaj, pomaganje, podstrekavanje, olakšavanje ili savetovanje da se izvrši krivično delo trgovine opojnim drogama uključujući i pranje novca.

Ovako određeno krivično delo pranja novca široko je na međunarodnom planu postavilo okvir radnje pranja novca, uključujući i pripremne radnje, pokušaj kao i radnje saučesništva (podstrekavanje, pomaganje ili organizovanje zločinačkog udruženja) kao radnje izvršenja. Kao bitan element krivičnog dela pranja novca predviđeno je postojanje znanja, svesti, namere ili cilja kao subjektivnih

¹⁵ Gilmore, V.S.: (2006) *Priljavi novac. Razvoj međunarodnih mera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma*, PLUS, Beograd, s. 29

¹⁶ Ibid, s. 47.

¹⁷ Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori br. 14/90

elemenata psihološke prirode.

Prema članu 6. Palermo konvencije pranje novca utvrđuje se kao krivično delo kada je učinjeno s namerom:

- pretvaranja ili prenosa imovine, znajući da se do te imovine došlo putem kriminala, a u cilju sakrivanja i prikrivanja nezakonitog porekla imovine ili pomaganja licu umešanom u izvršenje predikatnog krivičnog dela kako bi se izbegle zakonske posledice svog činjenja;
- skrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja ili vlasništva ili prava na imovinu, znajući da je takva imovina stečena kroz kriminal;
- pribavljanje, posedovanje ili korišćenje imovine znajući u trenutku prijema iste da je takva imovina dobit od kriminala;
- učestvovanje, povezivanje ili udruživanje radi izvršenja, pokušaja izvršenja i pomaganja, podsticanja, omogućavanja i davanja saveta u pogledu izvršenja bilo kojeg krivičnog dela ustanovljenog u skladu sa ovim članom.

Obeležja pranja novca su određena na identičan način kao i Bečkom konvencijom s tom razlikom što se u ovom slučaju govori o nezakonitim delatnostima vezanim ne samo za opojne droge, već i za terorizam, trgovinu belim robljem, oružjem i krivičnim delima kojima se ostvaruje veliki profit.

Većina država inkorporirala je u svom nacionalnom zakonodavstvu pranje novca kao samostalno krivično delo shodno odredbama Bečke i Palermo konvencije. Međutim, postoje razlike među državama u definisanju da li se pranje novca odnosi na pranje prihoda stečenih izvršenjem svih ili samo određenih krivičnih dela. Neke od zemalja (Australija, Finska, Italija, Velika Britanija) predviđaju u svojim pravnim sistemima da se krivično

delo pranja novca odnosi na prihod stečen izvršenjem bilo kog krivičnog dela, dok druge predviđaju da se pranje novca odnosi samo na krivična dela za koje se može izreći kazna veća od zakonom utvrđenog minimuma (Švajcarska: više od jedne godine; Austrija: tri godine; Novi Zeland: više od pet godina), a treća grupa zemalja krivičnim delom pranja novca smatraju samo prihod stečen izvršenjem krivičnih dela koji su navedeni na posebnoj listi krivičnih dela (npr. Kanada: 45 krivičnih dela; Grčka: 20 krivičnih dela i SAD: 130 krivičnih dela).¹⁸ Čl. 6 stav 1 Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, koja je sačinjena u Strazburu 8. novembra 1990. godine obavezuju se države potpisnice da smatraju krivičnim delom pranja novca prihod od bilo koje kriminalne radnje. Neophodno je usaglašavanjem nacionalnih zakonodavstva sa Konvencijom iz Strazbura radi otklanjanja dispariteta u formulacijama krivičnog dela pranja novca.¹⁹

Nepoštovanjem odredbi Zakona o sprečavanju pranja²⁰ novca može se izvršiti krivično delo, privredni prestup ili prekršaj. Sankcije za krivično delo regulisane su Krivičnim zakonikom Republike Srbije, a za privredni prestup ili prekršaj Zakonom o sprečavanju pranja novca. Čl. 231. Krivičnog zakonika²¹ predviđa:

1. Zatvor od šest meseci do 5 godina za

¹⁸ videti: www.fatf-gafi.org, (2001): Review of FATF Anti-Money Laundering Systems and Mutual Evaluation Procedures (1992-1999), p. 19

¹⁹ Lukić, T. (2006) Posebnosti krivičnog postupka za organizovani kriminal, terorizam i korupciju (doktorska disertacija), Pravni fakultet, Novi Sad, s. 56: "Čl. 6 st. 4 Konvencije sadrži klauzulu o delimičnom izuzeću odredbe prema kojoj je svakoj državi potpisnici dozvoljeno da ograniči osnovne prekršaje na konkretan spisak teških krivičnih dela (npr. organizovani kriminal, terorizam i dr.) Zahtev za izuzeće bi trebao biti eliminisan i to bi podstaklo finansijske i kreditne sektore evropskih zemalja da prošire navedene odredbe na sve radnje za koje se sumnja da predstavljaju pranje novca nezavisno od krivičnih dela".

²⁰ "Službeni glasnik RS" br. 107/05 i 117/05

²¹ "Službeni glasnik RS" br. 85/05, 88/05 i 107/05

učinioca koji izvrši konverziju ili prenos imovine sa znanjem da ta imovina potiče od krivičnog dela, u nameri da se prikrije ili lažno prikaže nezakonito poreklo imovine ili prikrije ili lažno prikažu činjenice o imovini sa znanjem da ta imovina potiče od krivičnog dela, ili stekne, drži ili koristi imovinu sa znanjem, u trenutku prijema, da ta imovina potiče od krivičnog dela.

2. Zatvor od jedne do deset godina ako iznos novca ili imovine iz prethodnog stava prelazi milion i petsto hiljada dinara.
3. Zatvor do tri godine za onog ko učini delo iz prethodna dva stava, a mogao je i bio dužan da zna da novac ili imovina predstavljaju prihod ostvaren krivičnim delom.
4. Odgovorno lice u pravnom licu koje učini delo iz prethodna tri stava kazniće se zatvorom propisanim za to delo, ako je znalo, odnosno moglo i bilo dužno da zna da novac ili imovina predstavljaju prihod ostvaren krivičnim delom.

Novac i imovina iz stava 1 do 4 oduzeće se.²²

Novim Zakonom o sprečavanju pranja novca (koji je u proceduri donošenja) privredni prestupi su podeljeni na teže i lakše. Težim privrednim prestupima su predviđeni postupci kojima se krše osnovna načela i propisani zadaci, a lakšim privrednim prestupima su predviđeni postupci koji predstavljaju povredu manje značajnih obaveza. Određeno je da se novčanom kaznom za sve privredne presteupe, pored pravnog lica, kažnjava i ovlašćeno lice i odgovorno lice u pravnom licu.

Krivični zakonik Republike Srbije i Zakon o sprečavanju pranja novca svojim pozitivnopravnim rešenjima čine temelje strategije suprotstavljanju pranja novca. Međutim, kada se sagledaju podaci o rezultatima osuda teško je izvući zaključke o efektivnosti pojedinih zakonskih rešenja, s obzirom da je zbog ovog krivičnog dela, 2007. godine podneto samo šest krivičnih prijava.²³

²² Praksa Velike Britanije, Belgije i drugih evropskih zemalja je pokazala da postoji potreba da se oduzimanje imovine stečene kriminalom reguliše posebnim zakonom. Novac koji se u Luxemburgu oduzme u postupcima sprečavanja pranja novca deponuje se u Anti-drug fund to fight drugs&psychotropic substance. Misija Fonda je pomaganje borbe sa svim oblicima kriminala vezanim za psihotropne supstance.

²³ Blic, (www.blic.co.yu) 12.11.2007. godine

Literatura

1. Gilmor, V.S.: (2006) Prljavi novac - Razvoj međunarodnih mera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, PLUS, Beograd
2. Klasens, R.: (2006) Sprečavanje pranja novca, UBS, Beograd
3. Krivični Zakonik Republike Srbije, "Službeni glasnik RS" br. 85/05, 88/05 i 107/05
4. Kumar, B.V.: (1996) Unaccountable funds and underground banking-an Indian perspective, In: Rider, B., Michael, A. (Eds.), Money Laundering Control. Rand Hall, Sweet and Maxwell, Ireland
5. Lukić, T. (2006): Posebnosti krivičnog postupka za organizovani kriminal, terorizam i korupciju (doktorska disertacija), Pravni fakultet, Novi Sad
6. OSCE: (2005) Policing the economic transition in Serbia, Belgrade
7. Quirk, P.J.: (1996) Macroeconomic Implications of Money Laundering, IMF Working Paper, 96/66
8. Richards, J.R.: (1999) Transnacional Criminal Organizations, Cybercrime and Money Laundering
9. Schneider, F., Enste, D.: (2000) Shadow economies: size, causes and consequences. Econ. Lit. 38 (1)
10. Tanzi, V.: (1996.) Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper 96-55, 1-14
11. Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, "Službeni list SRJ" - Međunarodni ugovori br. 7/02
12. Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, "Službeni list SFRJ" - Međunarodni ugovori br. 14/90
13. Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, "Službeni list SRJ" - Međunarodni ugovori br. 6/01
14. Walker, J.: (1998) Modelling Global Money Laundering Flows
15. Walter, I.: (1990) The Secret Money Market. Harper & Row Publishers, New York
16. Zakon o sprečavanju pranja novca, "Službeni glasnik RS" br. 107/05 i 117/05

Internet izvori

1. The Financial Action Task Force on Money Laundering (<http://fatf-gafi.org>)
2. International Monetary Fund (www.imf.org)

Rezime

Pranje novca je proces kretanja ilegalno stečenih sredstava kroz ciklus transformacije sa ciljem da se na kraju dobiju prividno legalna stečena sredstva. Međunarodnim inicijativama i domaćim zakonodavstvom uspostavljen je osnovni okvir aktivnosti za sprečavanje pranja novca i suzbijanje finansiranja terorizma. U SR Srbiji Krivični zakonik Republike Srbije i Zakon o sprečavanju pranja novca svojim pozitivopravnim rešenjima čine temelje strategije suprotstavljanju pranja novca. Visina opranog protivpravno stečenog novca predstavlja kvalifikatornu okolnost ovog krivičnog dela. Za najteži oblik ovog krivičnog dela Krivičnim zakonikom propisana je kazna zatvora u trajanju od 1 do 10 godina, i to u slučaju ako je na ovaj način učinjena delatnost pranja novca u iznosu koji prelazi 1,5 milion dinara. Krivičnim zakonikom predviđeno je i oduzimanje novca ili dobiti koji su predmet pranja, bez obzira o kom se obliku krivičnog dela radi. Međutim, kada se sagledaju podaci o rezultatima osuda teško je izvući zaključke o efektivnosti pojedinih zakonskih rešenja, s obzirom da je zbog ovog krivičnog dela, 2007. godine podneto samo šest krivičnih prijava.

Ključne reči: Pranje novca, finansijski kriminal, krivično delo

Summary

Money laundering is the process of moving illicit gains through a cycle of transformations with the objective of ultimately obtaining ostensibly legitimate gains. International initiatives and national legislation have set the main framework for activities in the prevention of money laundering and suppression of financing of terrorism. In the SR Serbia, the Penal Code of the Republic of Serbia and the Law on the Prevention of Money Laundering, with their substantive provisions in force, constitute the fundament of the strategy for the prevention of money laundering. The amount of illicit gains laundered represents a standard requirement (condition) for this criminal offence. Penal Code prescribes for the gravest forms of this criminal offence the sentence of incarceration in the duration from 1 to 10 years, and this in case of having committed the criminal offence of money laundering in an amount exceeding 1.5 million dinars. Penal Code prescribes also confiscation of money or gain subject of money laundering, regardless of the form in which the offence was committed. However, when reviewing the data on results of convictions it is hard to draw the conclusions on the effectiveness of certain legal provisions, in view of the fact that in the year 2007 only six criminal charges were brought for this criminal offence.

Key words: money laundering, financial crime, criminal offence.